

Research Paper

Tourism Security from the Point of View of Tour Guides: Modeling and Measuring for Tourism Model Cities of Khuzestan

Maryam Azadbakht¹ Mustafa Mohammadi Dehcheshme², Mojtaba Jahanifar³

1.Ph.D. Student of Geography and Urban Planning, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

2.Associate Professor, Department of Geography and Urban Planning, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

3.Assistant Professor, Department of Educational Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Received: 2022/10/31

Accepted: 2023/2/5

ABSTRACT

Tourism is one of the most important family and urban movements. Today, tourism is remembered as an industry that is among the important concerns of urban planners in ensuring security and sustainable development. In this research, an attempt has been made to extract tourism security indicators in terms of their importance relying on the geography of Khuzestan province. The data was analyzed using the theme analysis method and structural equation modeling. The findings showed that contextual indicators such as space security, city nature and geography, vitality, and the attention level to individual and gender differences have had the greatest impact on the city's security, and in contrast to the proper design of the urban space, suitable transportation and communication, and local security along with amenities and suitable tourism provide the most important causal conditions for tourism security. Causal modeling showed that quality design and planning in urban space is the most important factor in increasing tourism security and attracting tourists. It is suggested that urban space designers and planners pay more attention to the city elements, city graphics, city accessibility, and livability in order to provide a suitable field for increasing tourism security. The quantitative and qualitative increase of recreational and tourist places along with the restoration and development of the transportation system plays a constructive role in creating tourism security.

Keywords:

Tourism; Security; Tour Guides; Khuzestan.

* **Corresponding Author:** Ph.D. Student of Geography and Urban Planning, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

<http://dor.20.20.1001.1.16059689.1401.0.0.14.6>

<https://doi.10.2022/hmsp.26.4.4>

ORCID: 0000-0002-9839-8349

azadbakht@stu.scu.ir

T

Extended Abstract**Introduction**

The category of security has always been one of the primary and mandatory conditions of travel and tourism and perhaps the most important reason for choosing, before the type of attraction that makes the traveler embark on a trip, is the feeling of peace and security. Following the changes and developments of the world in recent years, this category has gained double importance. The occurrence of terrorist operations, regional wars, natural disasters, and infectious diseases is proof of this claim. Travel and tourism could not remain immune from the effects and consequences of these events in a way that such events have clearly shown tourism vulnerability in regional and global dimensions. The success and development as well as tourism security complement each other and have had a direct and defined relationship. Khuzestan province due to its diverse nature along with its ethnic and religious diversity has turned into a remarkable tourist destination. The level of tourism security in this province increases the presence of tourists and increases the prosperity of this industry. Therefore, the necessity of conducting studies and research related to security and tourism in Khuzestan province is inevitable. The main goal of this research is to extract the most critical indicators of tourism security in Khuzestan and examine its causal structure to determine the most significant indicators of tourism security.

Methodology

This is quantitative research, which has been carried out with a descriptive approach. It first extracts the most important indicators of tourism security with the help of interviews and theme analysis and then determines the most important and effective ones in a causal structure, and after that, with the help of cluster analysis, the cities of Khuzestan province are placed and classified in clusters in terms of tourism security. In the first stage of the research, 12 tourism industry experts, four tour guides, and three provincial officials were involved, with each having more than ten years of experience in the tourism industry, and having education related to tourism. Through surveys and in-depth interviews with them, the crucial indicators of tourism security were extracted. In the second stage and after preparing the most important indicators and confirming the conceptual model of tourism security from 170 tour guides from 12 cities of Khuzestan province, a score of 0 to 34 was attributed to each of the tourism indicators. The researchers conducted structured and sometimes semi-structured interviews with experts in the field of tourism in Khuzestan, so that they could extract the most important indicators from the experiences of people and their understanding of tourism in Khuzestan. After extracting the most important indicators, a list was prepared in the form of a scale and given to tour guides so that they can assign points to each city.

Results and discussion

The indicators of tourism security in Khuzestan can be classified into two categories: contextual and causal. Contextual indicators depend on the context and background of a city or a place, and tourism security should be examined in the context of that city. These indicators can also be called environmental or spatial. Another group of indicators is called causal because, outside the context of the city, they create security or lack thereof. The most important contextual indicators are the natural and geographic location of the city, a culture of interaction and acceptance in the city, susceptibility to natural hazards, attention to individual and gender differences in the city, the livability of the city, urban vitality and

happiness, spatial security, healthy city, clean air, the interaction of the city space with citizens, infectious diseases. The most important causal indicators of tourism security are the design of urban spaces, transportation, and road systems, accommodation and resorts, local security (during riots and violence), criminal behaviors (theft, pickpocketing, rape), communication systems, and urban economy, city expenses, and public health. Causal modeling showed that the influence of factors on tourism security is different. The factors orderly influencing tourism security were: (1) vitality of urban spaces, (2) amenities, tourism, (3) transportation, and communication, (4) local security, city crime, and (5) economy, and municipal expenses.

Conclusion

The selection of tour guides in order to use their experiences in extracting important indicators of tourism security is one of the most important limitations of this research. As such, experts in the field of tourism and natives of each region can be the best sources of information to extract more indicators and help future researchers with better quality. The selection of targeted samples from Khuzestan province is another limitation that has caused some bias in the results due to the specific geographical location and the critical management of places and spaces there. Despite these limitations, researchers could highlight important challenges and indicators for security in tourism, the most important of which is paying attention to places and spaces with the approach of nature and geography of the region. In addition, the existence of basic facilities, along with health and proper transportation, is one of the most important factors that will increase the security of tourists by maintaining livability and constructive urban action.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

امنیت گردشگری از نگاه راهنمایان تور: مدل‌سازی و سنجش برای شهرهای نمونه گردشگری خوزستان

مریم آزادبخت*^۱، مصطفی محمدی‌ده‌چشمه^۲، مجتبی جهانی‌فر^۳

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۲. دانشیار گروه برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۳. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۶

یکی از مهم‌ترین جنبش‌های خانوادگی و شهری گردشگری است. این روزها از گردشگری با عنوان صنعت یاد می‌شود، که تأمین امنیت آن و پایداری توسعه برای گردشگری از مهم‌ترین دغدغه‌های برنامه‌ریزان شهری است. در این پژوهش سعی شده است مهم‌ترین شاخص‌های امنیت گردشگری با تکیه بر جغرافیای استان خوزستان استخراج و به‌لحاظ اهمیت معرفی شوند. از روش تحلیل مضمون و مدل‌یابی معادلات ساختاری برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که شاخص‌های زمینه‌ای مثل امنیت فضا، طبیعت و جغرافیای شهر، سرزندگی و میزان توجه به تفاوت‌های فردی و جنسیتی بیشترین تأثیر را بر امنیت شهر دارند و در مقابل طراحی مناسب فضای شهری، حمل و نقل و ارتباط مناسب، و امنیت محلی در کنار امکانات رفاهی و گردشگری مناسب مهم‌ترین شرایط علی را برای امنیت گردشگری فراهم می‌کنند. مدل‌یابی علی نشان داد که طراحی و برنامه‌ریزی باکیفیت در فضای شهری مهم‌ترین عامل در افزایش امنیت گردشگری و جذب گردشگر است. پیشنهاد می‌شود که طراحان و برنامه‌ریزان فضای شهری به عناصر شهر، گرافیک شهر، دسترس‌پذیری شهر، و زیست‌پذیری آن بیشتر توجه داشته باشند تا زمینه مناسبی را برای افزایش امنیت گردشگری فراهم کنند. افزایش کمی و کیفی اماکن تفریحی و گردشگری در کنار ترمیم و توسعه سیستم حمل و نقل نقش سازنده‌ای در ایجاد امنیت گردشگری دارند.

واژگان کلیدی:

گردشگری، امنیت، راهنمایان تور، خوزستان

۱. مقدمه

صنعت گردشگری در هر جامعه‌ای متأثر از عوامل پیچیده و درهم‌بافته سیاسی و اقتصادی و همچنین ویژگی‌های جغرافیایی است که دیگران را مجذوب خود می‌کند (قنبری، ۱۴۰۰: ۱۲۵). امروزه صنعت گردشگری به‌عنوان مسالمت‌آمیزترین جنبش خانواده بشری و موثرترین عامل در ایجاد تفاهم میان ملت‌ها و استوار ساختن صلح جهانی، توانسته است خود را در ردیف یکی از بزرگ‌ترین صنایع دنیا معرفی کند، به گونه‌ای که اقتصاددانان از این صنعت به‌عنوان صادرات نامرئی یاد می‌کنند (Ramadan, 2020:13). صنعت گردشگری، یکی بااهمیت‌ترین بخش‌های اقتصادی در جهان است (معصومی جناقرد و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۹)، به طوری که در بسیاری از کشورهای جهان، این صنعت، منبع اصلی درآمد ارزی، ایجاد عدالت اجتماعی، رشد فرهنگی، افزایش سطح رفاه و نیز میدانی برای رشد بخش خصوصی و وسیله‌ای برای توسعه ساختار زیربنایی است (زینتی فخرآبادی، ۱۴۰۱: ۴). گردشگری اغلب به‌عنوان کاتالیزوری برای توسعه ملی و منطقه‌ای احیای جوامع و ارائه مزایا به مردم محلی در نظر گرفته می‌شود (شکوهی و یزدان‌پناه، ۱۳۹۸: ۱۵۲). برای تسریع توسعه اقتصادی در منطقه روستایی هر کشوری نیاز به افزایش عرضه کارآفرینان و سیاست‌های کارآفرینی دارد (Galvão et al., 2020:7). با توجه به حجم بالای مسافران، این صنعت در حدود ۱۷ درصد کل صادرات دنیا را تشکیل داده و جایگاه خود را در رده چهارم پردرآمدترین صنایع دنیا (بعد از سوخت، دارو و تجهیزات پزشکی، وسایل نقلیه موتوری) تثبیت کرده است (Figueroa-Domecq et al., 2020:77). براساس گزارش سازمان تجارت جهانی، تعداد گردشگران جهان سالانه ۴/۳ درصد رشد دارد (W.T.O, 2019: 60). افزایش شمار گردشگران موجب رونق یافتن کسب‌وکار و افزایش درآمد شرکت‌ها و مؤسساتی می‌شود که در این عرصه فعالیت می‌کنند (Cem, I. Ş. I. K et al., 2019:19). حجم عظیم مالی این صنعت، توأم با اشتغالی که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم ایجاد می‌کند، کشورهای مختلف جهان را با توجه به توانمندی‌های طبیعی، میراث فرهنگی و تاریخی خود به تکاپو وادار می‌دارد تا سهمی از این اقتصاد را به خود اختصاص دهند (Butkouskaya et al., 2020:32). توسعه گردشگری به ویژه در کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته، عامل مؤثری در مقابله با فقر است و موجب افزایش درآمد قشرهای مختلف، کاهش بیکاری و رونق اقتصادی و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی مردم و افزایش رفاه اجتماعی می‌شود (Figueroa-Domecq et al., 2020:8). لويس ترنر گردشگری را امیدبخش‌ترین و پیچیده‌ترین صنعتی می‌داند که جهان سوم با آن روبه‌روست و معتقد است که گردشگری بیشترین قابلیت را برای جانشینی دیگر صنایع درآمدزا دارد (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۹۳: ۷). به‌طور کلی گسترش صنعت گردشگری از طریق تأثیر مثبت بر متغیرهای اقتصادی به کاهش فقر و تقویت هویت محلی منجر می‌شود (عسگرپور و همکاران، ۱۳۹۹: ۴). با این حال علی‌رغم مزایای بی‌شمار، صنعت گردشگری صنعتی است که بسیار مستعد ابتلا به رویدادهای منفی است (مویدفر و تقوایی، ۱۳۹۴: ۱۲۸). از آن جایی که گردشگری فعالیتی چندبُعدی است و به جاذبه‌ها، خدمات، عوامل، دولت، نهادها و همچنین جامعه میزبان وابسته است (شیخی و کوثری، ۱۴۰۱: ۱۸)، موفقیت و رشد این سیستم حساس مرهون عملکرد مناسب و هماهنگ عوامل متعددی است که با هم

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

ارتباط تنگاتنگی دارند و اختلال در عملکرد هر یک از این عوامل، کارکرد نهایی صنعت را دچار مشکل خواهد کرد (مویدفرو و تقوایی، ۱۳۹۴: ۵). در واقع، یکی از مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین این عوامل، امنیت گردشگری است. در توسعه گردشگری عوامل متعددی دخالت دارد که امنیت مهم‌ترین عامل مؤثر بر رشد و رونق گردشگری است. امنیت و رشد و رونق گردشگری دو مقوله وابسته به یکدیگرند و افزایش امنیت تأثیر عمده‌ای بر رشد گردشگری دارد (شهریاری، ۱۴۰۱: ۸۵).

مقوله امنیت همواره یکی از شرایط اساسی و الزامی سفر و گردشگری بوده و شاید مهم‌ترین دلیل انتخاب، قبل از نوع جاذبه‌ای که مسافر را به سفر وا می‌دارد، احساس آرامش و امنیت است (Khartishvili et al., 2020:18). با این حال، در پی تغییر و تحولات جهان در سالیان اخیر این مقوله اهمیت مضاعفی پیدا کرده است. بروز عملیات تروریستی، جنگ‌های منطقه‌ای، بلایای طبیعی و بیماری‌های واگیردار شاهدهی بر این مدعا هستند. سفر و گردشگری نتوانسته از آثار و عواقب این رویدادها مصون بماند به گونه‌ای که حوادثی این‌چنینی آسیب‌پذیری گردشگری را در ابعاد منطقه‌ای و جهانی به خوبی نمایان ساخته است. موفقیت و توسعه و امنیت گردشگری، مکمل یکدیگرند و رابطه مستقیم و تعریف‌شده‌ای با هم دارند. گردشگری و حوادث امنیتی نیز پدیده‌هایی درهم تنیده‌اند و بروز هرگونه ناامنی در سطوح مختلف، زیان‌های جبران‌ناپذیری به این صنعت وارد می‌کند (متقی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۹). وقتی حوادث امنیتی مانند جنگ، تروریسم، جرم و ناآرامی‌های داخلی در مناطق گردشگری یا نزدیک به این مناطق اتفاق می‌افتد، صنعت گردشگری، گردشگران و مردم محل را متأثر می‌سازد. استان خوزستان به دلیل طبیعت متنوع، در کنار تنوع قومی و مذهبی این منطقه از ایران را به مکانی قابل توجه برای گردشگران تبدیل کرده است. میزان امنیت گردشگری در این استان باعث افزایش حضور گردشگر و افزایش رونق این صنعت در استان می‌شود. از این رو ضرورت انجام مطالعات و پژوهش در رابطه با امنیت و گردشگری در استان خوزستان امری اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. هدف اصلی این پژوهش، استخراج مهم‌ترین شاخصه‌های امنیت گردشگری در خوزستان و بررسی ساختاری علی آن برای تعیین تأثیرگذارترین شاخص‌های امنیت گردشگری است.

۲. مبانی نظری

۲-۱. امنیت در گردشگری

در توسعه گردشگری و تروریسم عوامل متعددی تأثیرگذارند که امنیت شاخص‌ترین عامل گسترش گردشگری و تروریسم است (رحمانی تیرکلایی، ۱۳۹۶: ۳۲۲)، زیرا امنیت به‌عنوان یکی از مسائل مهم اجتماعی - سیاسی تأثیرگذار در فرایند توسعه یک اجتماع و اجرای برنامه‌های مختلف توسعه‌ای در آن است (سجاسی قیداری، ۱۳۹۹: ۱۱۶). با این وصف، امنیت می‌تواند یکی از مؤلفه‌های مهم جذب گردشگر برای ارتقا و توسعه این صنعت باشد. امنیت و صنعت

گردشگری در تعاملی دوجانبه هم می‌تواند تأثیر افزایشی و هم تأثیر کاهشی بر هم داشته باشند؛ بدین معنا، که افزایش (یا کاهش) امنیت موجب رونق (یا رکود) صنعت گردشگری و بالعکس خواهد شد؛ بنابراین، اگر خواهان توسعه صنعت گردشگری هستیم، باید به مقوله امنیت توجه ویژه‌ای داشته باشیم. امنیت در حوزه توریسم به دو بخش مهم تقسیم می‌شود، یکی امنیت گردشگران و دیگری سرمایه و سیاستگذاران (مغانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۱). مسئله امنیت از گذشته همواره یکی از دغدغه‌های اصلی انسان و جوامع بشری به‌شمار می‌رفته و به اعتقاد بسیاری از دانشمندان این حوزه، دلیل اصلی دست شستن از آزادی و حیات طبیعی و تن دادن به زیست جمعی است. با ورود به عصر جدید، جهان شاهد رشد جمعیت و شهرنشینی، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه بوده است (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۹). احراز امنیت در عرصه‌های گوناگون از جمله اقتصادی، سیاسی، قانونی، اجتماعی، روانی و در میزان ورود گردشگران و تمایل آن‌ها به اقامت در کشور میزبان و نیز سفرهای مجدد تأثیرگذار است. امنیت مفهومی کلی است که شامل وضعیت سلامت و آرامش و رفاه فرد و ثبات جامعه می‌شود و درحقیقت محفوظ ماندن از آسیب دیگران است (حاجی اسماعیلی و کیانپور، ۱۳۹۳: ۵۴). شکل ۱ ابعاد امنیت گردشگری را نمایش داده است.

Figur 1. Tourism security dimensions that can be checked

۲-۲. رابطه امنیت و گردشگری

گردشگری در مقام یک صنعت، همانند سایر صنایع، خدمات و محصولات را به‌عنوان ماده خام به‌کار می‌گیرد و فرآورده‌هایی را به‌عنوان محصول نهایی در اختیار قرار می‌دهد. مواد اولیه اگر فاقد کیفیت مناسب باشد محصول نهایی

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

نیز در شرایط و حد مطلوب قرار نمی‌گیرد و در نتیجه رضایتمندی و تمایل به مصرف را از بین می‌برد و یا به حداقل ممکن کاهش خواهد داد (صابری‌فر، ۱۳۹۷: ۷۸). امنیت از نیازها و ضرورت‌های پایه‌ای فرد و جامعه و زمینه‌ای برای توسعه گردشگری است (Johansen, 2017: 88). امروزه امنیت به‌عنوان مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین اصل در تدوین استراتژی توسعه گردشگری در جهان به‌شمار می‌آید. از این رو می‌توان گفت توسعه گردشگری و امنیت مکمل یکدیگرند، گردشگری تنها در پرتو توسعه امنیت محقق می‌شود و نقش امنیت در توسعه گردشگری را می‌توان عاملی حمایتی برشمرد. در یک کلام می‌توان مهم‌ترین جاذبه گردشگری هر کشور را امنیت آن کشور دانست. در حال حاضر در جهان، امنیت به‌عنوان مهم‌ترین فاکتور در تدوین استراتژی‌های توسعه گردشگری پایدار به‌شمار می‌آید و با آن ارتباط مستقیم دارد. به صورتی که امنیت گردشگری می‌تواند به توسعه اقتصاد محلی، افزایش اشتغال و سطح درآمد جوامع بومی منجر شود (زینتی فخرآباد، ۱۴۰۱: ۱). طبیعی است اگر شرکت سرمایه‌گذار محیط و مقصد مورد نظر را فاقد امنیت مناسب در ارزیابی و امنیت مالی و جانی گردشگر را تأمین نیند، سرمایه خود را به آن منطقه منتقل نخواهد کرد. از طرفی، توسعه صنعت گردشگری نقش و تأثیر متقابل در ترسیم امنیت ملی یک کشور و منطقه ایفا می‌کند (Ramadan, 2020: 17). چه آن‌که حضور مستقیم بازدیدکنندگان و گردشگران در یک کشور علاوه بر توسعه اقتصادی و تبادلات فرهنگی، آن کشور را به‌عنوان یک قطب امن گردشگری به جهانیان معرفی می‌کند. بعد از سفر است که گردشگر متوجه می‌شود چقدر از نگرانی‌ها و ترس‌های قابل اعتنا و چه مقدار تحت تأثیر تبلیغات و پیش‌فرض‌های ذهنی خود او قرار دارد (کرمی دهکردی، ۱۳۹۱: ۶۱). تجربه دست‌اندرکاران صنعت گردشگری در ایران نشان می‌دهد بیشتر گردشگرانی که به ایران سفر می‌کنند، در ابتدای ورود احساس ناامنی دارند، ولی در انتهای سفر، ایران را امن تلقی می‌کنند (هزارجریبی، ۱۳۹۰: ۱۳۱). از این رو، گردشگران به‌مثابه سفیرانی هستند که امنیت موجود در یک مقصد گردشگری را آن گونه که هست، در خارج از آن مقصد توصیف می‌کنند و این قابلیت است که برای تصویرسازی مثبت از امنیت یک مقصد می‌توان مورد توجه قرار داد.

در مجموع کارشناسان گردشگری بر این باورند که رابطه امنیت ملی و گردشگری باید مورد توجه قرار گیرد، به طوری که تعریف جدیدی از امنیت ملی در سایه حضور گردشگران خارجی و شناخت واقعیت‌های داخلی و انتقال آن‌ها به خارج ابزاری ضروری و لازم است (قدرجانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۴). با توجه به دوسویه بودن رابطه بین گردشگری و امنیت ملی، در صورتی که گردشگر بیشتری جذب شود به همان نسبت تصویر مثبت‌تری از ایران در مجامع بین‌المللی ایجاد می‌شود و و روبه‌رو شدن کشورها با موج گردشگران این موضوع را القا می‌کند که امنیت در آن منطقه وجود دارد. امنیت و صنعت گردشگری در تعاملی دوجانبه هم می‌توانند تأثیر افزایشی و هم تأثیر کاهشی در هم داشته باشند؛ بدین معنا که افزایش یا کاهش امنیت موجب رونق یا رکود صنعت گردشگری و بالعکس خواهد شد؛ بنابراین اگر

خواهان توسعه صنعت گردشگری هستیم، باید به مقوله امنیت توجه ویژه‌ای داشته باشیم (شوهانی، ۱۴۰۰: ۱۴۵). جدول ۱ سیر تکامل مفهومی امنیت گردشگری را به نمایش گذاشته است.

جدول ۱. سیر تکامل مفهومی امنیت در گردشگری (۱۹۵۰ تاکنون)

مشخصه‌ها	ویژگی‌های عمده	دیدگاه گردشگری
- امنیت گردشگری دارای مفهومی یک یا دو بعدی است - صرفاً به چند عنصر از امنیت گردشگری توجه می‌شود (امنیت عمومی، سلامت همگانی، امنیت جاده، آب شرب سالم، ...)	- امنیت به مثابه یکی از مسائل و موضوعات گردشگری - رویکردی ساده به مشکلات امنیت در گردشگری	گردشگری انبوه ۱ (۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰)
- معضلات امنیتی محدود به فضا و زمان هستند - تصویرسازی از مشکلات امنیتی محدود به یک شهر یا نهایتاً یک کشور به خصوص می‌شوند و یک منطقه را تحت الشعاع قرار نمی‌دهند. - خطرات و مشکلات امنیتی سفر در سطح جهانی گردشگری تعمیم نمی‌یابند	- حل مشکلات و معضلات امنیتی گردشگری در قلمرو اختیارات مقامات محلی و یا نهایتاً کشوری است.	
- عوامل خطر آفرین جدیدی به ادبیات سفر و گردشگری وارد می‌شوند (هوایماریایی و یا عملیات تروریستی ناشی از تنش‌های داخلی) - ظهور خطرات امنیتی در منطقه به خصوص از جهان (خاورمیانه، ایالت پاسک و ...)	- توسعه مفهوم امنیت در گردشگری	گردشگری انبوه ۲ (۱۹۷۰ تا ۱۹۹۰)
- آغاز همکاری گسترده جهانی برای حل معضلات امنیتی جهان - ارتقای امنیت فنی زیرساخت‌های گردشگری نظیر ارتقای امنیت فرودگاه‌ها و پروازها - توجه ویژه سازمان جهانی جهانگردی به معضلات امنیتی - اتخاذ راهکارهای خاص و محدود برای حل معضلات امنیتی	- گسترش مفهوم امنیت گردشگری به موازات شکل‌گیری مفاهیمی همچون تجارت جهانی، شکل‌گیری اینترنت و ایجاد دهکده جهانی، ادغام فرهنگ‌ها و صادرات کالاها و خدمات - ایجاد مفاهیم جدیدی همچون اطلاعات شخصی، امنیت محیطی، بلایای طبیعی و بیماری‌های واگیردار - جهانی شدن معضل امنیت گردشگری - روند رو به رشد گردشگران، وضعیت‌ها و مقاصد گردشگری فاقد امنیت لازم - کاهش تمایل به سفر در پی حوادثی نظیر یازده سپتامبر - تغییر وسیع مفاهیم سفر و گردشگری و درک لزوم اقدامات یکپارچه و مشترک امنیتی در سطح جهان	گردشگری جهانی

Table 1. Evolution of the security in tourism concept (1950 until now)

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

۳. معرفی محدوده مورد مطالعه

استان خوزستان با مساحت ۶۳۶۳۳/۶ کیلومتر مربع بین ۲۹ درجه و ۵۷ دقیقه تا ۳۳ درجه و صفر دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۴۷ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۳ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ در جنوب غربی ایران قرار دارد و از شمال به استان لرستان، از شمال شرقی و مشرق با استان چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویر احمد، از جنوب شرقی با استان بوشهر، از جنوب با خلیج فارس و از مغرب با کشور عراق هم‌مرز است. جمعیت استان براساس سرشماری ۱۳۹۵ به ۴,۰۰۰,۷۱۰ نفر می‌رسد (سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۵). شکل ۲ موقعیت استان خوزستان را در نقشه تقسیمات سیاسی ایران نمایش می‌دهد.

شکل ۲: موقعیت و جایگاه استان خوزستان و مرکز استان در تقسیمات سیاسی کشور

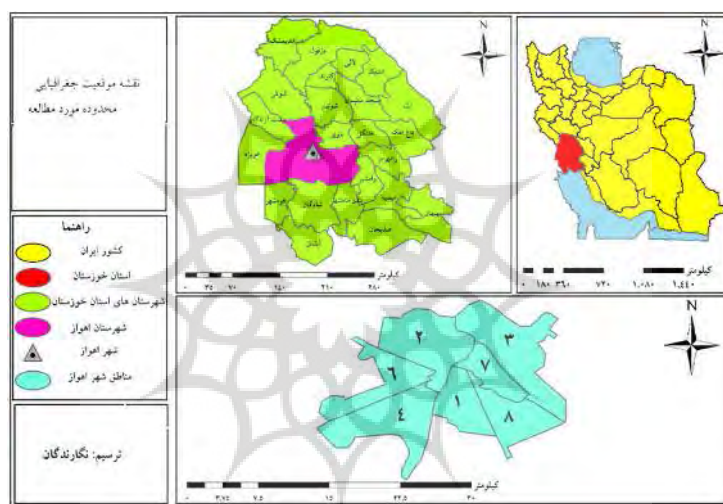
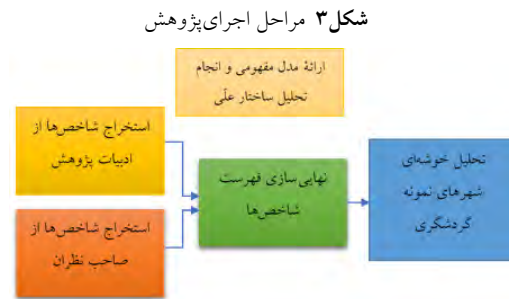

Figure 2. The location and position of Khuzestan and the provincial capital in the country political divisions

۴. روش پژوهش

این پژوهش کمی، که با رویکردی توصیفی انجام گرفته است، در ابتدا به کمک انجام مصاحبه و تحلیل مضامین مهم‌ترین شاخصه های امنیت گردشگری را استخراج کرده و سپس در یک ساختار علی مهم‌ترین و مؤثرترین آن‌ها را تعیین کرده است و پس از آن کمک تحلیل خوشه‌بندی، شهرهای استان خوزستان به لحاظ امنیت گردشگری در خوشه‌ها قرار گرفتند و طبقه‌بندی شدند. شکل ۳ مراحل انجام و اجرای پژوهش را نمایش داده است.

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

Figur 3. Research implementation steps

۱-۴. روش نمونه‌گیری و گردآوری داده‌ها

این پژوهش در دو فاز کیفی و کمی انجام شده است. در بخش کیفی هدف استخراج مهم‌ترین مؤلفه‌های علی و زمینه‌ای^۱ بود که بر امنیت گردشگری تأثیرگذارند، به همین سبب به صورت نمونه‌گیری هدفمند از صاحب‌نظران و مدیران بخش گردشگری در خوزستان مصاحبه به عمل آمد. پژوهشگران پس از انجام مصاحبه با نفر دوازدهم و بعد از آن (تا نفر نوزدهم) به اشباع نظری و مفهومی رسیدند، و طبقه مفهومی تازه، و انتزاع جدیدی از نفر دوازدهم به بعد استخراج نشد، به طوری که اظهار نظرهای نفر دوازدهم به بعد نکات مشابه و تکراری در پی داشت، و پژوهشگران به مؤلفه جدیدی با موضوع شرایط علی و زمینه‌ای امنیت گردشگری دست پیدا نکردند. جامعه آماری در بخش کمی راهنمایان تور استان خوزستان بودند، نمونه‌گیری در بخش کمی به صورت در دسترس انجام گرفت. در مرحله اول پژوهش، با دوازده صاحب‌نظر صنعت گردشگری، چهار نفر راهنمای گردشگری، و سه مسئول استانی درگیر در موضوع گردشگری، که هر کدام سابقه‌ای بالای ده سال در صنعت گردشگری و تحصیلات مرتبط با توریسم داشتند، به نظرسنجی و مصاحبه عمیق پرداخته و شاخص‌های مهم امنیت گردشگری استخراج شد. در مرحله دوم و پس از تهیه مهم‌ترین شاخص‌ها و تأیید مدل مفهومی امنیت گردشگری از ۱۷۰ راهنمای گردشگری در دسترس پژوهشگران درخواست کردیم به دوازده شهر استان خوزستان، در هر یک از شاخص‌های گردشگری نمره ۰ تا ۳۴ را بدهند. هر چند در دسترس بودن نمونه کمی، محدودیتی است که بر تعمیم‌پذیری یافته‌ها برای استان‌ها و فضاهای دیگر تأثیر دارد، ولی باید به این نکته توجه داشت که به لحاظ ماهیت موضوع و موقعیت مکانی، امنیت گردشگری قابلیت تعمیم برای مکان‌های دیگر را ندارد. شهرهای خوزستان براساس وسعت، شهرت، جمعیت، موقعیت خاص جغرافیایی، طبیعت، جاذبه‌های گردشگری، و پذیرش مسافر به صورت هدفمند انتخاب شدند که عبارت بودند از: اهواز، دزفول، آبادان، خرمشهر، اندیمشک، شوش، شوشتر، ماهشهر، ایذه، دهدز، هویزه مسجد سلیمان. هر چند در دسترس بودن نمونه کمی، محدودیتی است که بر تعمیم‌پذیری یافته‌ها برای استان‌ها و فضاهای دیگر تأثیر دارد، ولی باید به این نکته توجه داشت که به لحاظ ماهیت موضوع، امنیت گردشگری قابلیت تعمیم برای مکان‌های دیگر را ندارد.

1. Causal and Background Conditions

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

۲-۴. ابزار پژوهش

برای انجام مرحله اول، پژوهشگران دست به انجام مصاحبه‌های ساختاریافته، و در برخی مواقع نیمه‌ساختاریافته، با صاحب‌نظران حوزه گردشگری در خوزستان زدند، تا بتوانند از میان تجارب افراد، و درک آن‌ها از گردشگری خوزستان، مهم‌ترین شاخص‌های امنیت گردشگری را استخراج کنند. مصاحبه اولین و مهم‌ترین ابزار این پژوهش بود. در مرحله دوم و پس از استخراج مهم‌ترین شاخص‌های امنیت گردشگری در خوزستان، فهرستی از آن‌ها در قالب یک سیاهه (مقیاس) تهیه و در اختیار راهنمایان تور قرار گرفت تا آن‌ها برای هر شهر، و در هر شهر امتیازاتی را منظور کنند. سیاهه شاخص‌های امنیت گردشگری دومین ابزار این پژوهش بوده است.

۳-۴. تحلیل کیفی داده‌ها

مصاحبه‌ها، و نظرات جمع‌آوری شده از صاحب‌نظران پس از ضبط و پیاده‌سازی روی کاغذ، مورد تحلیل قرار گرفتند تا مهم‌ترین شاخص‌های امنیت گردشگری از آنان استخراج شود. در استخراج مهم‌ترین شاخص‌ها از روش تحلیل مضمون^۱ شش مرحله‌ای که توسط براون و کلارک^۲ (۲۰۰۶) پیشنهاد شده است، برای تحلیل پاسخ‌ها استفاده شد. تحلیل مضمون روشی برای شناسایی، تحلیل و گزارش الگوهای (موضوعات) موجود در داده‌هاست. شکل ۴ مراحل شش‌گانه تحلیل مضمون را نمایش می‌دهد.

شکل ۴. مراحل شش‌گانه انجام تحلیل مضمون برگرفته از براون و کلارک (۲۰۰۶)

Figur 4. The six steps of conducting thematic analysis taken from Brown and Clark (2006)

در این پژوهش به منظور اعتبارپذیری داده‌ها (روایی^۳) و اطمینان از استحکام (پایایی^۴) و انتقال‌پذیری^۵ آن‌ها از ضبط کامل همه مصاحبه‌ها و پیاده‌سازی آن‌ها بلافاصله بعد از هر مصاحبه و اختصاص زمان کافی پژوهشگر برای جمع‌آوری و تفسیر داده‌ها، کار و درگیری طولانی مدت با داده‌ها، بازنگری مکرر داده‌ها، مرور داده‌ها توسط صاحب‌نظران و کنترل نحوه کدگذاری و بازنگری همکاران تیم پژوهش، بازگشت به شرکت‌کنندگان و کسب تأیید آنان استفاده شد. همچنین

1. Thematic Analysis
2. Braun & Clarke
3. Validity
4. Reliability
5. Transferability

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

برداشت پژوهشگران از گفته‌های مشارکت‌کنندگان بارها با آن‌ها به اشتراک گذاشته و از آن‌ها خواسته شد تا نظرشان را درباره صحت برداشت‌ها و تحلیل داده‌ها بیان کنند. بدین ترتیب که کدهای داده‌شده توسط پژوهشگر به مصاحبه‌شونده‌ها بازگردانده می‌شد تا از انطباق کدهای داده‌شده با آنچه مد نظر شرکت‌کننده بود، اطمینان حاصل شود.

۴-۴. تحلیل عاملی تأییدی مدل مفهومی امنیت گردشگری

به‌منظور تأیید مدل مفهومی امنیت گردشگری از مدل‌یابی معادلات ساختاری^۱ استفاده خواهد شد. در این روش مدل مفهومی به کمک داده‌های تجربی و با رویکرد استدلال قیاسی میزان برازش مدل مفهومی با واقعیت گردشگری بررسی می‌شود. به‌منظور برآورد پارامترهای مدل امنیت گردشگری از روش بیشینه درست‌نمایی اطلاعات کامل استفاده شده است و تحلیل‌ها به کمک نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸٫۸ انجام خواهد گرفت. مهم‌ترین شاخص‌ها برای تعیین برازش مدل با داده‌ها توسط شوماخر و لوماکس^۲ (2017: 116) فهرست شده و مقادیر مطلوب آن به صورت زیر گزارش شده است:

$$RMSEA < 0/08 \text{ و } < PNFI 0/5, TLI > 0/95, CFI > 0/9, RMR < 0/08, AGFI > 0/9$$

۴-۵. روش خوشه‌بندی شهرها براساس شاخص‌ها

پس از استخراج شاخص‌ها، و تهیه سیاهه نمره‌دهی به هر شاخص برای هر شهر، به خوشه‌بندی شهرهای منتخب استان خوزستان به کمک شاخص‌ها پرداخته شد. تحلیل خوشه‌ای یک تکنیک طبقه‌بندی برای تشکیل گروه‌های همگون در مجموعه پیچیده‌ای از داده‌هاست که به هیچ پیش‌فرضی درباره تعداد یا ساختار گروه‌ها متکی نیست. در تحلیل خوشه‌ای، عضویت در گروه‌ها برای همه مشاهده‌ها نامعلوم است و حتی تعداد گروه‌ها نیز مشخص نیست. هدف این تکنیک تشخیص گروه‌های همگون است. گروه‌ها به گونه‌هایی تعیین می‌شوند که درجه همخوانی بین اعضای یک گروه قوی و درجه همخوانی بین اعضای گروه‌های مختلف ضعیف باشد. بنابراین تحلیل خوشه‌ای یک ابزار اکتشاف است که می‌تواند همخوانی‌ها و ساختار موجود در داده‌ها را آشکار سازد (هومن، ۱۳۹۰: ۲۶).

منطق اساسی در تحلیل خوشه‌ای شباهت است؛ اشیا و یا افراد براساس شباهتی که با هم دارند، در خوشه‌ای مشترک قرار می‌گیرند. این شباهت به کمک معیار فاصله چند متغیری تعیین می‌شود، افراد و یا چیزهایی که براساس شاخص‌ها فاصله کم‌تری از یکدیگر داشته باشند در گروه یا همان خوشه مشترک قرار می‌گیرند.

در این پژوهش، سه مرحله برای خوشه‌بندی شهرهای خوزستان به‌لحاظ امنیت گردشگری طی شده است. مرحله اول تعیین متغیرهایی است که پایه و اساس خوشه‌بندی هستند (این کار در قسمت استخراج شاخص‌ها صورت گرفته است)، مرحله دوم تعیین فاصله بین شهرها از نظر شاخص‌های امنیت گردشگری و مرحله سوم ترکیب و ادغام شهرها

1. Structural Equation Modelling
2. Schumacker & Lomax

در یکدیگر برای تشکیل خوشه‌ها به کمک فاصله‌هاست. در این پژوهش برای تعیین فاصله بین شهرها از رابطه فاصله منتهن^۱ (بلوک شهری) استفاده شده است.

فرض کنیم شهر A در ابعاد یا همان مشخصه‌های متفاوتی (مثلاً شاخص‌های گردشگری) اندازه‌گیری شده است، پس برداری داریم که مؤلفه‌های آن شاخص‌های امنیت گردشگری هستند. فرض کنیم که n شاخص گردشگری داریم پس مطابق رابطه ۱ شهر A و ابعاد آن در امنیت گردشگری این‌گونه تعریف می‌شود:

$$A = [a_1, a_2, \dots, a_n] \quad (1)$$

در رابطه ۱، هر کدام از مؤلفه‌های بردار A همان شاخص‌های امنیت گردشگری در شهر A هستند. برای شهر B هم می‌توان بردار مشابهی را به صورت رابطه ۲ تعریف کرد:

$$B = [b_1, b_2, \dots, b_n] \quad (2)$$

در رابطه ۲ نیز هر کدام از مؤلفه‌های بردار B همان شاخص‌های امنیت گردشگری در شهر B هستند. برای نشان دادن مشابهت یا عدم تشابه بین دو شهر، فاصله آن‌ها را به کمک رابطه منتهن یا بلوک شهری (رابطه ۳) تعیین می‌کنیم (Durugkar et al., 2022).

$$d(A, B) = \sum_{i=1}^n \|a_i - b_i\| \quad (3)$$

برای خوشه‌بندی از الگوریتم وارد^۲ استفاده شده است. در این الگوریتم پس از تعیین فاصله بین همه شهرها به لحاظ شاخص‌های امنیت گردشگری، ماتریس مجاورت تشکیل شده است و کوچک‌ترین فاصله بین هر شهر و شهر دیگر باعث طبقه‌بندی آن‌ها در یک گروه خواهد شد. این خوشه‌بندی به صورت تکرارپذیر و سلسله‌مراتبی (درختی) ادامه می‌یابد و تا گروه‌بندی همه موارد ادامه خواهد یافت. دلیل انتخاب روش سلسله‌مراتبی نداشتن شواهد کافی برای تعیین تعداد و نوع خوشه‌ها پیش از خوشه‌بندی است، ماهیت این روش بیشتر اکتشافی است و نه تأییدی.

۵. یافته‌ها

پژوهشگران به کمک تحلیل مضمون، و با استفاده از مقوله‌های مستخرج از مصاحبه‌ها، پانزده شاخص مهم و تأثیرگذار در امنیت گردشگری خوزستان را یافته و فهرست کرده‌اند، شاخص‌های امنیت گردشگری در خوزستان را می‌توان به دو دسته شاخص‌های زمینه‌ای، و شاخص‌های علی طبقه‌بندی کرد. شاخص‌های زمینه‌ای همان مواردی هستند که به زمینه و پیشینه هر شهر یا مکان وابسته هستند، و باید امنیت گردشگری را در بافتار آن شهر بررسی کرد. این شاخص‌ها را می‌توان محیطی یا مکانی نیز نام‌گذاری کرد. دسته دیگر از شاخص‌ها را می‌توان علی نام‌گذاری کرد، زیرا خارج از بافتار

1. Manhattan Distance

2. Ward

و زمینه شهر موجب ایجاد امنیت و یا فقدان آن خواهند شد. جدول ۲ تقسیم‌بندی شاخصه‌های امنیت گردشگری را در خوزستان نمایش می‌دهد.

جدول ۲. تقسیم‌بندی شاخصه‌های امنیت گردشگری در خوزستان

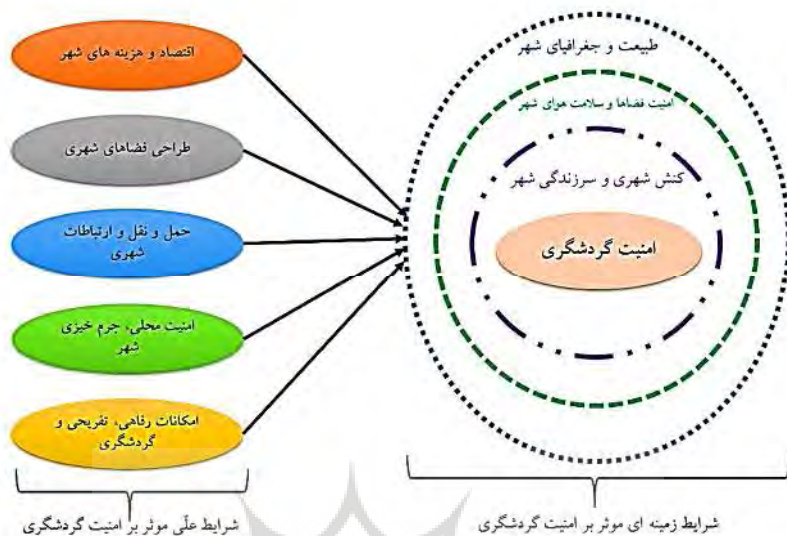
شاخص‌های زمینه‌ای امنیت گردشگری	شاخص‌های علی امنیت گردشگری
موقعیت طبیعی و جغرافیای شهر	طراحی فضاهای شهری
فرهنگ تعامل و پذیرش در شهر	سیستم حمل و نقل و جاده‌ها
خطرپذیری در مقابل مخاطرات طبیعی	اقامتگاه و استراحت‌گاه
توجه به تفاوت‌های فردی و جنسیتی در شهر	امنیت محلی (نبود شورش، و خشونت)
زیست‌پذیری شهر	رفتارهای مجرمانه (سرقت، کیف قاپی، تجاوز)
سرزندگی و نشاط شهری	سیستم‌های ارتباطی
امنیت فضایی	اقتصاد شهرو هزینه‌های شهری
فضای شهری سالم، و هوای پاک	سلامت و بهداشت عمومی شهر
تعامل فضای شهر با شهروندان	
بیماری‌های واگیر	

Table 2. Classification of tourism security indexes in Khuzestan

پژوهشگران توانستند هفده شاخص اثرگذار بر امنیت گردشگری را در خوزستان، که وابستگی مکانی دارند استخراج کنند و گزارش دهند. مقوله‌های مستخرج با توجه به دیدگاه‌های برنامه‌ریزان شهری در حوزه جغرافیا تفسیر شده‌اند که بیشتر آن‌ها به مکان و ویژگی‌های فضایی شهر مربوط است. به کمک مصاحبه‌های صورت گرفته و یافته‌های جدول ۱ مدل مفهومی برای شرایط زمینه‌ای و علی امنیت گردشگری تدوین شده که سازه‌های آن ترکیبی از شاخصه‌های امنیت گردشگری است. شکل ۵ مدل مفهومی را برای امنیت گردشگری نمایش می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

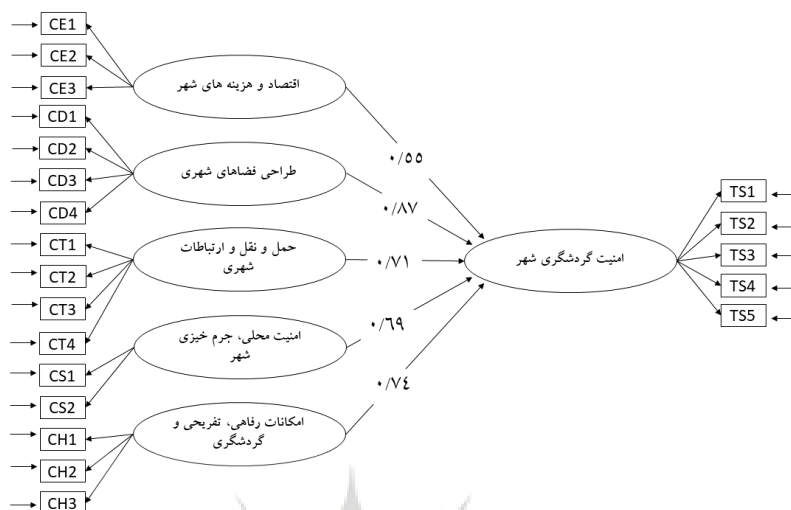
شکل ۵. مدل مفهومی امنیت گردشگری و شرایط تأثیرگذار بر روی آن

Figur 5. Tourism security conceptual model and its affecting conditions

همانگونه که در شکل ۵ ملاحظه می‌کنید، شاخص‌هایی همچون طبیعت و جغرافیای شهر، امنیت فضاهای شهری، سلامت و پاکی هوای شهر، تعامل و سرزندگی شهر با شهروندان زمینه‌های مناسبی را برای تأمین امنیت گردشگری فراهم می‌کنند، و البته اقتصاد و هزینه‌های شهر، کیفیت فضاهای شهر و طراحی مناسب آن، سیستم حمل و نقل هوشمند و کارآمد، نبود خشونت و جرم‌های محلی، و البته امکانات رفاهی، و گردشگری مطلوب علت‌های اساسی برای افزایش امنیت در گردشگری به حساب می‌آیند. به‌منظور بررسی ساختار علی امنیت گردشگری و سنجش میزان تأثیرگذاری هرکدام از شاخص‌ها مدل ساختاری علی ترتیب داده و به کمک مدل‌سازی معادلات ساختاری ضرایب مسیر علی محاسبه شد. مدل ساختاری علی امنیت گردشگری به‌صورت شکل ۶ تدوین شده است.

شکل ۶. ساختار علی امنیت گردشگری

Figur 6. Tourism security causal structure

مدل علی شکل ۶ با داده‌های تجربی برازش داده شد، و جدول ۳ شاخص‌های برازش مدل با داده‌ها را نمایش می‌دهد.

جدول ۳. مقدار شاخص‌های برازش برای مدل ساختار علی امنیت گردشگری

مقدار شاخص	شاخص برازش
(۰/۰۰)۳۲۱۱/۳۸	χ^2
۰/۹۴۲	AGFI
۰/۰۶۱	RMR
۰/۹۳۳	CFI
۰/۹۵۰	TLI
۰/۶۱۱	PNFI

Table 3. Fit indices for the tourism security causal structure

جدول ۴ ضرایب مسیر علی را به همراه خطای استاندارد برآورد نمایش می‌دهد، آن گونه که مشاهده می‌کنید، طراحی فضاهای شهری بیشترین سهم را در امنیت گردشگری دارد.

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

جدول ۴. ضرایب مسیر در ساختار علی مدل امنیت گردشگری

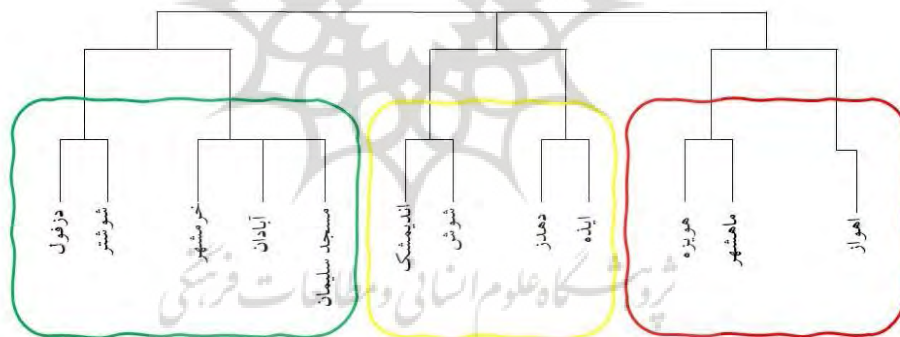
S. E	مقدار ضریب مسیر	مسیرها
۰/۰۱	۰/۵۵	امنیت گردشگری شهر → اقتصاد و هزینه‌های شهر
۰/۰۲	۰/۸۷	امنیت گردشگری شهر → طراحی فضاهای شهری
۰/۰۴	۰/۷۱	امنیت گردشگری شهری → حمل و نقل و ارتباطات
۰/۰۱	۰/۶۹	امنیت گردشگری شهر → امنیت محلی، جرم‌خیزی
۰/۰۳	۰/۷۴	امنیت گردشگری شهر → امکانات رفاهی، گردشگری

Table 4. Causal structure path coefficients in the tourism security model

تفاوت در ضرایب مسیر نشان از میزان تأثیرگذاری متفاوت هر یک از شرایط علی بر امنیت گردشگری دارد، به دلیل گزارش دادن ضرایب به صورت استاندارد، مقایسه کردن آن‌ها با یکدیگر امکان‌پذیر است. امکانات رفاهی و گردشگری و طراحی فضاهای شهری بیشترین سهم را در تبیین امنیت گردشگری دارند.

یکی از اهداف این پژوهش خوشه‌بندی شهرهای خوزستان براساس شاخص‌های گردشگری است. نمودار دندروگرام^۱ در شکل ۷ مطابق با شاخص‌های هفده‌گانه امنیت شهری، دوازده شهر مهم استان خوزستان را به سه دسته شهر به لحاظ امنیت گردشگری تقسیم کرده است.

شکل ۷. نمودار دندروگرام برای خوشه‌بندی شهرهای خوزستان براساس شاخص‌های امنیت گردشگری

Figur 7. Khuzestan cities clustering dendrogram based on tourism security indicators

پژوهشگران ناحیه سبزرنگ را در شکل ۴ خوشه شهرهای امن گردشگری نام‌گذاری کرده‌اند، شهرهای دزفول و شوشتر در شاخص‌ها امن گردشگری بیشترین شباهت را به یکدیگر دارند، و شهرهای خرمشهر، آبادان و مسجد سلیمان هم شبیه‌ترین شهرها در حوزه امنیت گردشگری به یکدیگرند. از راهنمایان گردشگری، شهرهای دزفول، شوشتر،

1. Dendrogram

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

خرمشهر، آبادان، و مسجد سلیمان همگی از امن‌ترین شهرهای خوزستان برای گردشگران هستند. ناحیه زردرنگ، مربوط به خوشه شهرهایی با امنیت کم در حوزه گردشگری هستند، شهرهای اندیمشک و شوش در زمینه امنیت کم به یکدیگر شبیه هستند و ایذه و دهدز نیز از نظر راهنمایان به لحاظ کم بودن امنیت گردشگری به هم شباهت دارند، و به‌طور کلی اندیمشک، شوش، دهدز، و ایذه در میان دوازده شهر منتخب خوزستان از امنیت کم‌تری برای گردشگران از دیدگاه راهنمایان تور تلقی می‌شوند.

اهواز به لحاظ امنیت گردشگری شباهت چندانی با بقیه شهرهای خوزستان ندارد. اهواز را به لحاظ امنیت گردشگری می‌توان تافته جدا بافته خوزستان تلقی کرد، هرچند شهرهای هویزه و ماهشهر نزدیک‌ترین شهرها به اهواز هستند و هر سه در خوشه نام‌ترین شهرهای خوزستان برای گردشگری از دیدگاه راهنمایان تور تلقی شده‌اند. ناحیه قرمز رنگ نام‌ترین شهرهای خوزستان به لحاظ گردشگری هستند. جدول ۵ امتیاز گردشگران را به هر کدام از شهرهای خوشه‌های مختلف در هفته شاخص به نمایش گذاشته است. کم‌ترین نمره برای هر شاخص صفر و بیشترین نمره ۵۱۰ است.

جدول ۵. امتیاز گردشگران به هر کدام از شهرهای خوشه‌های مختلف در هفته شاخص

خوشه امنیت گردشگری	نام شهر	میانگین نمره در شاخص‌های زمینه‌ای	میانگین نمره در شاخص‌های علی	میانگین در همه شاخص‌ها
گردشگری (شهرهای امن، شهرهای امن، شهرهای امن)	دزفول	۴۲۵	۳۹۰	۴۰۷/۵
	شوشتر	۴۱۱	۴۰۰	۴۰۵/۵
	خرمشهر	۳۴۵	۳۱۰	۳۲۲/۵
	آبادان	۳۷۰	۳۹۰	۳۸۰
	مسجد سلیمان	۴۰۰	۳۷۰	۳۸۵
گردشگری (امنیت کمتر، شهرهای امن)	اندیمشک	۳۱۵	۲۹۰	۳۰۲/۵
	شوش	۳۲۰	۲۷۰	۲۹۵
	دهدز	۳۰۰	۲۳۰	۲۶۵
	ایذه	۳۳۰	۲۵۰	۲۹۰
گردشگری (قرمز ناامن، شهرهای امن)	اهواز	۳۰۰	۲۰۰	۲۵۰
	ماهشهر	۳۱۰	۱۷۰	۲۴۰
	هویزه	۲۱۰	۱۶۵	۱۸۷/۵

۶. بحث

امنیت به مفهوم رهایی از ترس، خطر و احساس دوری از هرگونه تهدید تعریف می‌شود. امنیت از اساسی‌ترین نیازها برای گردشگران است و نبود آن چالشی بزرگ برای جذب گردشگران به‌ویژه جهانگردان خارجی است. در این پژوهش که با هدف بازشناسی و سنجش شاخص‌های امنیت گردشگری از نگاه راهنمایان تور و همچنین خوشه‌بندی شهرهای

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

گردشگری پذیر در استان خوزستان صورت گرفته است در دو مرحله به خوشه‌بندی شهرهای خوزستان به کمک شاخص‌های امنیت گردشگری پرداخته شده است. در مرحله اول پژوهش، با مصاحبه عمیق از صاحب‌نظران شاخص‌های مهم امنیت گردشگری استخراج شد. شاخص‌های امنیت گردشگری در خوزستان را می‌توان در دو دسته شاخص‌های زمینه‌ای، و شاخص‌های علی طبقه‌بندی کرد. شاخص‌های زمینه‌ای همان مواردی هستند که به زمینه و پیشینه یک شهر یا یک مکان وابسته هستند، و باید امنیت گردشگری را در بافتار آن شهر بررسی کرد. این شاخص‌ها را می‌توان محیطی یا مکانی نیز نام‌گذاری کرد. دسته دیگر از شاخص‌ها را می‌توان علی نام‌گذاری کرد، زیرا خارج از بافتار و زمینه شهر موجب ایجاد امنیت و یا فقدان آن خواهند شد. شاخص‌های زمینه‌ای امنیت گردشگری شامل: موقعیت طبیعی و جغرافیای شهر، فرهنگ تعامل و پذیرش در شهر، طراحی فضاهای شهری، توجه به تفاوت‌های فردی و جنسیتی در شهر، زیست‌پذیری شهر، سرزندگی و نشاط شهری، امنیت فضایی، فضای شهری سالم، و هوای پاک، تعامل فضای شهر با شهروندان. همچنین شاخص‌های علی امنیت گردشگری شامل: خطرپذیری در مقابل مخاطرات طبیعی، سیستم حمل و نقل و جاده‌ها، اقامتگاه و استراحت‌گاه، امنیت محلی (نبود شورش، و خشونت)، رفتارهای مجرمانه (سرقت، کیف قاپی، تجاوز)، سیستم‌های ارتباطی، اقتصاد شهر و هزینه‌های شهری، سلامت و بهداشت عمومی شهر هستند.

از آن جایی که هدف گردشگران از سفر به دست آوردن آرامش روحی و روانی است، فقدان امنیت موجب کاهش پذیرش گردشگران خواهد شد. شهریاری (۱۴۰۱)، خارتیشویلی و همکاران (2020)، و متقی و همکاران (۱۳۹۵) بر این باورند که برای گردشگران خارجی امنیت مقصد گردشگری اهمیت زیادی دارد. با توجه به حجم بالای گردشگران در سال‌های اخیر، گردشگری توانسته است خود را به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین صنایع در دنیا معرفی کند. براساس آمار سازمان جهانی گردشگری در سال ۲۰۱۷، به‌عنوان سومین صنعت بزرگ دنیا بعد از نفت و خودروسازی، قرار می‌گیرد. در همین راستا پژوهشگران شاخص‌های امنیت گردشگری را پس از استخراج علی قرار دادند تا بتوانند میزان تأثیرپذیری امنیت از هرکدام را نیز برآورد کنند. هشت شاخص علی به پنج عامل اصلی تبدیل شدند، و مدل‌یابی علی نشان داد که تأثیر عامل‌ها بر امنیت گردشگری متفاوت است. عامل‌ها به ترتیب تأثیرگذاری بر امنیت گردشگری عبارت بودند از: (۱) طراحی فضاهای شهری؛ (۲) امکانات رفاهی، گردشگری؛ (۳) حمل و نقل و ارتباطات؛ (۴) امنیت محلی، جرم‌خیزی شهر؛ و (۵) اقتصاد و هزینه‌های شهری. فضای شهر، مبلمان و گرافیک شهر، معابر و گذرگاه‌ها مؤثرترین عوامل در ایجاد امنیت گردشگری و جذب گردشگر هستند، امکانات رفاهی و حمل و نقل در رتبه‌های پس از آن قرار دارند. برخلاف انتظار پژوهشگران اقتصاد و هزینه‌ها به مراتب کم‌تر از طراحی فضای شهر در ایجاد امنیت گردشگری نقش داشته‌اند. پیشنهاد ما به طراحان و برنامه‌ریزان فضای شهری توجه بیشتر به عناصر شهر و ایجاد فضاهای مناسب با جنسیت‌ها، توانایی‌ها، و تفاوت‌های فردی است.

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

راهنمایان تور از عوامل شاخص صنعت گردشگری به حساب می‌آیند و البته انتخاب آنان به منظور استخراج شاخص‌های امنیت گردشگری و دسته‌بندی شهرهای خوزستان براساس مهم‌ترین شاخص‌های امنیتی می‌تواند به برنامه‌ریزان شهری و فعالان در حوزه گردشگری کمک شایانی بکند. توجه به شاخص‌های تأمین امنیت برای گردشگران، آن هم از دیدگاه راهنمایان تور به کمک شاخص‌های هفده‌گانه امنیت شهری، دوازده شهر مهم استان خوزستان را به سه دسته شهر به‌لحاظ امنیت گردشگری تقسیم کردند. این تقسیم‌بندی به سه رنگ سبز، زرد و قرمز است. ناحیه سبزرنگ مربوط به خوشه‌های امن گردشگری نام‌گذاری شده است، که در این خوشه شهرهای دزفول و شوشتر، در شاخص‌ها امن گردشگری بیشترین شباهت را به یکدیگر دارند، و شهرهای خرمشهر، آبادان و مسجد سلیمان هم شبیه‌ترین شهرهای در حوزه امنیت گردشگری به یکدیگرند. از دیدگاه و تجربه راهنمایان گردشگری، شهرهای دزفول، شوشتر، خرمشهر، آبادان، و مسجد سلیمان همگی از امن‌ترین شهرهای خوزستان برای گردشگران هستند. ناحیه زردرنگ در نمودار، مربوط به خوشه شهرهایی با امنیت کم در حوزه گردشگری است. شهرهای اندیمشک و شوش در زمینه امنیت کم به یکدیگر شبیه هستند و ایذه و دهدز نیز از نظر راهنمایان به‌لحاظ کم بودن امنیت گردشگری به هم شباهت دارند، و به‌طور کلی اندیمشک، شوش، دهدز، و ایذه در میان دوازده شهر منتخب خوزستان دارای امنیت کم‌تری برای گردشگران از دیدگاه راهنمایان تور تلقی می‌شوند. در نهایت اهواز به‌لحاظ امنیت گردشگری شباهت چندانی با بقیه شهرهای خوزستان ندارد، اهواز را به‌لحاظ امنیت گردشگری می‌توان تافته جدابافته خوزستان تلقی کرد، هرچند شهرهای هویزه و ماهشهر نزدیک‌ترین شهرها به اهواز هستند و هر سه در خوشه ناامن‌ترین شهرها برای گردشگری از دیدگاه راهنمایان تور تلقی شده‌اند، در ناحیه قرمز رنگ ناامن‌ترین شهرهای خوزستان به‌لحاظ گردشگری قرار گرفته‌اند. این خوشه‌بندی که براساس شاخص‌های مهم امنیت گردشگری صورت گرفته است، تا حدود زیادی منطبق با واقعیت‌های جغرافیایی، طبیعی، و مدیریتی خوزستان است. خوشه‌بندی شهرهای خوزستان در این سه دسته چندان دور از انتظار نیست و به‌دلیل اشرف راهنمایان تور خوزستان به مسائل طبیعی و مدیریتی این استان، شاخص‌های مهم امنیت گردشگری را برای شهرهای نمونه بررسی و اظهار نظر کرده‌اند. طراحی فضای شهر به‌طور نامناسب و نامتوازن، عدم توجه به گرافیک و ظاهر شهر، مهم‌ترین عواملی است که شهر اهواز به‌عنوان مرکز استان خوزستان را در دسته ناامن‌ترین شهرهای استان برای گردشگران قرار داده است. امکانات کم رفاهی و گردشگری، در کنار جرم‌خیزی بالای این شهر، اهواز را برای گردشگران نامن جلوه داده و راهنمایان تور روی این شاخص تأکید داشته‌اند.

۷. نتیجه‌گیری

با توجه به این‌که طراحی فضاهای شهری، توجه به اماکن و معابر شهر، فضا و گرافیک شهر در ساختار علی امنیت گردشگری مهم‌ترین و اثرگذارترین شاخص شناخته شده‌اند و پس از آن توجه به امکانات رفاهی و گردشگری همچون هتل‌ها، رستوران‌ها و مراکز خرید و بازی، پارک‌ها در درجه دوم اهمیت هستند، پیشنهاد ما به برنامه‌ریزان و مدیران

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

شهری، توجه به طراحی فضاهای شهری متناسب با شاخصه‌هایی است که امنیت گردشگران را تضمین کند. از آنجایی که راهنمایان تور بیشترین تأکید را بر لزوم طراحی امن فضاهای شهری داشتند، لذا برنامه‌ریزی درمورد اماکن پرت، نورپردازی مناسب معابر، دسترس‌پذیری بیشتر و بهتر فضاها و طراحی بهتر شهر با هدف افزایش زیست‌پذیری آن می‌تواند به امن کردن شهر و به تبع آن به افزایش امنیت گردشگری کمک کند. در این میان طراحی اماکن سرگرمی و تفریحی و تضمین امنیت آن‌ها در کنار استراحتگاه‌ها و اماکن اقامتی می‌تواند حس امنیت را به گردشگران منتقل کند. ارتباطات شهری و حمل و نقل، بهداشت شهر و هزینه‌های اقامتی در شهر در درجه‌های سوم و چهارم اهمیت قرار دارند. باید یادآور شویم که برخی از این شاخصه‌ها زمینه‌ای بوده و به لحاظ ماهیت از دسترس و کنترل برنامه‌ریزان شهری خارج است. اما برنامه‌ریزان شهری می‌توانند از چالش‌هایی مثل قوم‌گرایی، طبیعت و موقعیت جغرافیایی فرصت‌های مناسبی برای گردشگری امن ایجاد کنند. استفاده از نمادها و سنت‌های قومی در گرافیک و عناصر شهر و همچنین استفاده از موانع یا پدیده‌های جغرافیایی محلی در طراحی فضاهای شهر خود می‌تواند از تأثیرگذارترین عوامل در ایجاد امنیت گردشگری باشد.

نمونه‌گیری در دسترس برای بخش کمی، و انتخاب راهنمایان تور به منظور استفاده از تجارب آن‌ها در استخراج شاخص‌های مهم امنیت گردشگری، از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش است، به طوری که صاحب‌نظران حوزه گردشگری، گردشگران و بومیان هر منطقه خود می‌توانند از بهترین منابع اطلاعاتی باشند که در استخراج شاخص‌های بیشتر و باکیفیت‌تر به پژوهشگران آینده کمک کنند. انتخاب نمونه‌های هدفمند از سطح استان خوزستان محدودیت دیگری است که به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی، و مدیریت پراقتداد در خوزستان برای اماکن و فضاها در نتایج تا حدودی سوگیری ایجاد کرده است. پژوهشگران با وجود این محدودیت‌ها، چالش‌ها، شاخصه‌های مهمی را برای امنیت در گردشگری استخراج کرده‌اند، که مهم‌ترین آن‌ها توجه به اماکن و فضاها با رویکرد طبیعت و جغرافیای منطقه است. ضمن این‌که وجود امکانات اولیه گردشگری در کنار بهداشت و سیستم حمل و نقل مناسب از مهم‌ترین عواملی است که با حفظ زیست‌پذیری و کنش شهری سازنده، موجب افزایش امنیت گردشگران خواهد شد.

منابع

- پاپلی یزدی، م.، و سقایی، م. (۱۳۹۳). گردشگری (ماهیت و مفاهیم). تهران: سمت.
- چناری، ه.، خسرومنش، ا.، و سعیدی‌فر، ح. (۱۴۰۱). شناسایی جاذبه‌های گردشگری و نقش آن در مدیریت شهری. پنجمین کنفرانس مطالعات بین‌رشته‌ای در مدیریت و مهندسی، ۵، ۱-۶. URL: <http://noo.rs/mSQlo>
- حاتمی‌نژاد، ح.، منصوری، ب.، و فعلی، م. (۱۳۹۳). تبیین نقش فضاهای شهری در پیشگیری از وقوع جرم و ایجاد امنیت. سپهر، ۲۲ (۸۷)، ۶۸-۷۶. Doi:20.1001.1.25883860.1392.22.87.12.3:۷۶-۶۸

- حاجی اسماعیلی، ل. و کیانپور، م. (۱۳۹۳). امنیت گردشگری و مشکلات آن از دیدگاه مدیران و دفاتر خدمات جهانگردی استان اصفهان. *پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی*، ۳(۲)، ۴۵-۶۰.
Doi:20.1001.1.23221453.1393.3.2.4.7
- رحمانی تیرکلایی، ح. (۱۳۹۶). بررسی نقش اخلاق گردشگری در ارتقای امنیت گردشگران و توسعه مقاصد گردشگری و توریسم ایران. *جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، ۷(۴)، ۳۱۲-۳۳۵-۲۱.7.4.21.1396.7.4.21.7.335-312.
Doi
- زینتی فخرآباد، ح.، قنبری، س.، و پورجوپاری، م. (۱۴۰۱). ارزیابی عوامل موثر بر کیفیت محیطی مناطق روستایی با تأکید بر توسعه گردشگری (مطالعه موردی: روستاهای بخش ماهان شهرستان کرمان). *مهندسی جغرافیایی سرزمین*، ۶(۳)
Doi: 20.1001.1.25381490.1401.6.3.12.3
- سجاسی قیداری، ح.، وزین، ن.، مرادی، ک.، و عرفانی، ز. (۱۳۹۹). تحلیل نقش امنیت در توسعه گردشگری مقصدها (مطالعه موردی: نواحی روستایی طرقله و شاندیز). *فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک*، ۱۶(۶۰)، ۱۱۶-۱۳۴.
Doi: 20.1001.1.17354331.1399.16.60.6.8
- شکوهی، م.، و یزدان‌پناه، م. (۱۳۹۸). تأثیر توانمندسازی بر حمایت ساکنان از توسعه گردشگری منطقه گردشگری کمردوغ. *برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، ۲۳(۱)، ۱۵۱-۱۶۸-۱۷.8.1398.23.1.7.8.168-151.
Doi:20.1001.1.16059689.1398.23.1.7.8.168-151
- شوهانی، ن.، شوهانی، ا.، و شوهانی، س. (۲۰۲۱). سنجش و تحلیل میزان احساس امنیت و آسایش گردشگران مذهبی در سفر به عتبات عالیات (مطالعه موردی مرز بین‌المللی مهران اربعین ۹۶ و ۹۷). *گردشگری و توسعه*، ۱۰(۱)، ۱۴۳-۱۵۸.
Doi:10.22034/jtd.2020.212318.1913
- شهریاری، م.ر. (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین شاخص‌های امنیت اجتماعی و وفاداری گردشگران خارجی (مطالعه موردی: شهر شیراز). *مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای*، ۳(۲)، ۸۴-۱۰۰-2836-9841.
Doi:0000-0002-2836-9841.100-84.2.3
- شیخی، ا.ر.، و کوثری، م. (۱۴۰۱). عوامل جاذبه و دافعه مقاصد گردشگری با تأکید بر تجربه گردشگران فرهنگی فرانسوی ورودی به ایران. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۱۲(۱)، ۱۷-۳۲. 32.132089.1632.
DOI: 10.22108/sppl.2022.132089.1632
- صابری‌فر، ر. (۱۳۹۷). اولویت‌بندی نیازها و انتظارات گردشگران مناطق شهری (نمونه موردی: شهر مشهد). *برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، ۲۲(۲)، ۷۵-۹۳.
<http://hsmosp.modares.ac.ir/article-21-13749-fa.html>.
URL:
- عسگرپور، م.، محمدی‌نژاد، ا.، و مقدسی، ر. (۱۳۹۹). عوامل مؤثر بر عرضه گردشگری روستایی. *روستا و توسعه*، ۲۳(۴)، ۱-۲۲.
doi: 10.30490/rvt.2020.336669.1169
- قدرجانی، ر.، و قیصرانی، ن.، خانیان، م.، و معصومی جویا، ف. (۱۳۹۳). بررسی و تحلیل روند گردشگری شهرستان‌های رامسر و نور در تناسب با اقلیم آن با استفاده از شاخص TCI. اولین کنگره تخصصی مدیریت شهری و شوراهای شهر، ساری.
<https://civilica.com/doc/271452/>

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

- قنبری، ا.، فرزاد کیا، ش.، و عبدی دایلاری، خ. (۱۴۰۰). بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای غذای محلی در جذب گردشگران غذایی (مورد مطالعه: شهر تبریز). *گردشگری و توسعه*، ۱۰(۱)، ۹۵-۱۰۶. doi: 10.22034/jtd.2020.209123.1886
- کرمی دهکردی، م.، کلانتری، خ.، و باباجانی، آ. (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت‌بندی موانع توسعه گردشگری روستایی در حوزه امنیت با استفاده از تکنیک دلفی (مورد مطالعه: استان چهارمحال و بختیاری). *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۱(۴)، ۵۹-۷۴. Doi: 20.1001.1.23221453.1391.1.4.6.9.74-59
- متقی، س.، صادقی، م.، و دلالت، م. (۱۳۹۵). نقش امنیت در توسعه گردشگری خارجی (نمونه موردی: گردشگران خارجی شهر یزد). *نشریه گردشگری شهری*، ۳(۱)، ۷۷-۹۱. doi: 10.22059/jut.2017.60511.91-77
- مغانی، ب.، سلیمانی دامنه، م.، و صباحی گراغانی، ی. (۱۳۹۶). سنجش میزان احساس امنیت و آسایش گردشگران داخلی (مطالعه موردی شهر ساحلی بندر گناوه). *نشریه گردشگری شهری*، ۴(۴)، ۱۰۷-۱۲۱. doi: 10.22059/jut.2018.220991.268
- معصومی جناقرد، ع.، تبریزی، ن.، و رمضان‌زاده لسبویی، م. (۱۳۹۷). امکان‌سنجی توسعه گردشگری ورزشی در اردبیل (مورد مطالعه: پیست اسکی آلوارس). *برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، ۲۲(۴)، ۲۸-۵۴. URL: <http://hsmasp.modares.ac.ir/article--fa.html>
- مؤیدفر، س.، و تقوایی، م. (۱۳۹۴). بررسی رابطه مدیریت بحران و سازماندهی فضایی و امنیت در گردشگری (مطالعه موردی: شهر یزد). *برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۴(۱۳)، ۱۲۰-۱۴۶. Doi: 10.22080/JTPD.2015.1097.146-120
- مؤیدفر، س.، تقوایی، م.، و زنگی‌آبادی، ع. (۱۳۹۳). تبیین امنیت گردشگران با تأکید بر مؤلفه‌های مدیریت بحران گردشگری (مطالعه موردی: فضاهای گردشگری شهر یزد). *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، ۲(۷)، ۱-۲۴. doi: 20.1001.1.23833580.1393.1393.7.1.9
- هزارجریبی، ج. (۱۳۹۰). احساس امنیت اجتماعی از منظر توسعه گردشگری. *جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۲۲(۲)، ۱۲۱-۱۴۳. Doi: 20.1001.1.20085362.1390.22.2.7.0
- هومن، ج. (۱۳۹۰). *تحلیل داده‌های چندمتغیری در پژوهش رفتاری*. تهران: پیک فرهنگ.
- Askarpour, M. H., Mohammadi Nejad, A., & Moghdisi, R. (2019). Factors affecting the supply of rural tourism. *Village and Development*, 23(4), 1-22. (In pershian) doi: 10.30490/rvt.2020.336669.1169
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>.
- Butkouskaya, V., Romagosa, F., & Noguera, M. (2020). Obstacles to sustainable entrepreneurship amongst tourism students: A gender comparison. *Sustainability*, 12(5), 1812. <https://doi.org/10.3390/su12051812>
- Cem, I. Ş. I. K., KÜÇÜKALTAN, E. G., ÇELEBİ, S. K., ÇALKIN, Ö., Enser, İ., & ÇELİK, A. (2019). Tourism and entrepreneurship: A literature review. *Journal of Ekonomi*, 1(1), 1-27. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20219909915>

- Chenari, H., Khosromanesh, O., & Saidifar, H. (2022). Identification of tourist attractions and its role in urban management. *The fifth conference of interdisciplinary studies in management and engineering*, 5, 1-6. (In Persian) URL: <http://noo.rs/mSQlo>
- Figueroa-Domecq, C., de Jong, A., & Williams, A. M. (2020). Gender, tourism & entrepreneurship: A critical review. *Annals of Tourism Research*, 84, 1-13. DOI: 10.1016/j.annals.2020.102980
- Galvão, A. R., Mascarenhas, C., Marques, C. S., Braga, V., & Ferreira, M. (2020). Mentoring entrepreneurship in a rural territory—A qualitative exploration of an entrepreneurship program for rural areas. *Journal of Rural Studies*, 78, 314-324.
- Ghadrjani, R., Qaitrani, N., Khanian, M., & Masoumi Joya, F. (2013). Reviewing and analyzing the tourism trend of Ramsar and Noor cities in accordance with its climate using the TCI index. *The first specialized congress of urban management and city councils*, Sari. (In Persian) <https://civilica.com/doc/271452/>
- Ghanbari, A., Farzan Kia, Sh., & Abdi Daylari, Kh. (2021). Investigating the influencing factors on local food demand in attracting food tourists (case study: Tabriz city). *Tourism and Development*, 10(1), 95-106. (In pershian) doi: 10.22034/jtd.2020.209123.1886
- Grilli, G., Tyllianakis, E., Luisetti, T., Ferrini, S., & Turner, R. K. (2021). Prospective tourist preferences for sustainable tourism development in Small Island Developing States. *Tourism Management*, 82, 1-12.
- Haji Esmaili, L., & Kianpour, M. (2014). Tourism security and its problems from the point of view of managers and tourist service offices of Isfahan province. *Strategic Researches on Security and Social Order*, 3(2), 45-60. (In Persian) Doi:20.1001.1.23221453.1393.3.2.4.7
- Hataminejad, H., Mansouri, B., & Abhili, M. (2013). Explaining the violation of urban spaces in preventing crime and creating security. *Sepehr Magazine*, 22(87), 68-76. (In pershian) Doi:20.1001.1.25883860.1392.22.87.12.3:
- Hazarjaribi, J. (2010). Feeling of social security from the perspective of tourism development. *Geography and Environmental Planning*, 22(2), 121-143. (In Persian) Doi:20.1001.1.20085362.1390.22.2.7.0
- Henderson, J (2002), Tourism and Politics in the Korean Peninsula. *Journal of Tourism Studies*, 2, 16-27.
- Homan, H. (1390). *Multivariate Data Analysis in Behavioral Research*. Tehran: Paik Farhang. (In Persian)
- Johansen, R. (2017). Developing a Grand Strategy for Peace and Human Security: Guidelines from Research, Theory, and Experience. *Global governance Journal*, 4, 525- 536.
- Jones, E. (2010), Arab Politics and Tourism: Political Change and Tourism in the Great Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya. in: *Tourism and Political Change*. Edited by R. Butler and W. Suntikul, Oxford: Goodfellow.
- Karmi Dehkordi, M., Kalantari, Kh., & Babajani, A. (2011). Identifying and prioritizing barriers to the development of rural tourism in the field of security using the Delphi technique (case study: Chaharmahal and Bakhtiari province). *Strategic Researches of Iran's Social Issues*, 1(4), 59-74. (In Persian) Doi:20.1001.1.23221453.1391.1.4.6.9
- Khartishvili, L., Muhar, A., Dax, T., & Khelashvili, I. (2020). Rural tourism in Georgia in transition: Challenges for regional sustainability. *Sustainability*, 11(2), 410.

- Mansfeld, P. (2000). Tourism, security and safety from theory to practice, translated by Ali Sahranishin, Malek Jafari and Hossam Walidi, Shahid Hossein Fahmideh Publishing House, Isfahan. (In Persian)
- Masoumi J., Isa, Tabrizi, N., & Ramzanzadeh L., M. (2017). Feasibility of sports tourism development in Ardabil (case study: Alvares ski resort). *Planning and Preparation of Space*, 22 (4), 28-54. (In Persian)
<http://hsmmsp.modares.ac.ir/article--fa.html> URL:
- Moaidfar, S., Tagvai, M. (2014). Investigating the relationship between crisis management and spatial organization and security in tourism (case study: Yazd city). *Tourism Planning and Development*, 4(13), 120-146. (In Persian) Doi:10.22080/JTPD.2015.1097
- Moaidfar, S., Taqvai, M., Zangiabadi, A. (2013). Explaining the security of tourists with an emphasis on the components of tourism crisis management (case study: tourism spaces of Yazd city). *Research Journal of Police Geography*, 2(7), 1-24. (In Persian) doi: 20.1001.1.23833580.1393.1393.7.1.9.
- Moghani, B., Soleimani Doman, M., & Sabahi Garaghani, Y. (2016). Measuring the level of security and comfort of domestic tourists (case study of the coastal city of Bandar Ganaveh). *Journal of Urban Tourism*, 4(4), 107-121. (In Persian) doi: 10.22059/jut.2018.220991.268
- Motaghi, Samir, S., & Dallat Murad, M. (2015). The role of security in the development of foreign tourism (case example: foreign tourists in Yazd). *Journal of Urban Tourism*, 3(1), 77-91. (In Persian) doi: 10.22059/jut.2017.60511
- Rahmani Tirkalai, H. (2016). Investigating the role of tourism ethics in improving the safety of tourists and developing tourist destinations and tourism in Iran. *Quarterly Journal of Geography (Regional Planning)*, 7(4), 312-335. (In Persian) Doi:20.1001.1.22286462.1396.7.4.21.7
- Ramadan, I. (2020). Food Tourism and Its Impact on Attracting Customers to the Egyptian Hospitality Sector. *Journal of Association of Arab Universities for Tourism and Hospitality*, 19(1), 261-276.
- Saberifar, R. (2017). Prioritizing the needs and expectations of tourists in urban areas (case example: Mashhad city). *Planning and Preparing the Space*, 22 (2), 93-75. (In Persian)
<http://hsmmsp.modares.ac.ir/article-21-13749-fa.html>. URL:
- Sejasi Khedari, H., Vezin, Narges, M., & Kobriya Erfani, Z. (2019). Analysis of the role of security in the development of tourism destinations (case study: rural areas of Targaba and Shandiz). *International Quarterly of Geopolitics*, 16(60), 116-134. (In Persian) Doi: 20.1001.1.17354331.1399.16.60.6.8
- Shahriari, M. (2022). Investigating the relationship between social security indicators and loyalty of foreign tourists (case study: Shiraz city). *Quarterly Journal of Sustainable Urban and Regional Development Studies*, 3(2), 84-100. (In Persian) Doi:0000-0002-2836-9841
- Sheikhi, A., & Kothari, M. (2022). Attraction and repulsion factors of tourist destinations with an emphasis on the experience of French cultural tourists entering Iran. *Spatial Planning*, 12(1), 17-32. (In Persian)
- DOi: 10.22108/sppl.2022.132089.1632

- Shohani, N., Shohani, A., & Shohani, S. (2021). Measuring and analyzing the level of feeling of security and comfort of religious tourists when traveling to the thresholds of high places (a case study of Mehran Arbaeen international border 96 and 97). *Tourism and Development*, 10(1), 143-158. (In Persian) Doi:10.22034/jtd.2020.212318.1913
- Shokohi, M., & Yazdan Panah, M. (2018). The effect of empowerment on residents' support for the development of tourism in the Kamardogh tourism area. *Planning and Preparation of Space*, 23 (1), 151-168. (In Persian) Doi:20.1001.1.16059689.1398.23.1.7.8
- WTOC world Tourism organization (2019). *Tourism Management in Courtiers*. Wiley press.
- Papli-Yazdi, M., and Saqai, M. (2013). *Tourism (nature and concepts)*, Samt Publications. (In Persian)
- Zinati Fakhrabad, H., Ghanbari, S., & Porjopari, M. (2022). Evaluation of factors affecting the environmental quality of rural areas with an emphasis on tourism development (case study: villages of Mahan section of Kerman). *Land Geographical Engineering*, 6(3), .(In Persian) Doi: 20.1001.1.25381490.1401.6.3.12.3

